

มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ:
ศึกษากรณีมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ เพื่อยุตินโยบายแยกผิวในแอฟริกาใต้
(ค.ศ.1985-1993)

นางสาว มรกต กอวัฒนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-635-623-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ECONOMIC SANCTIONS IN INTERNATIONAL RELATIONS :
A CASE STUDY OF ECONOMIC SANCTIONS AGAINST
SOUTH AFRICA'S APARTHEID
(1985-1993)**

Miss Morakot Kowathana

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of International Relations**

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-635-623-2

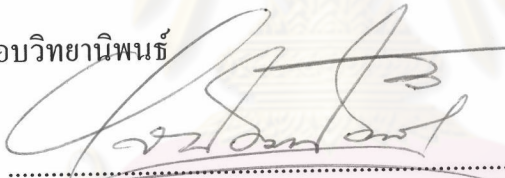
หัวข้อวิทยานิพนธ์ มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ศึกษากรณีมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ เพื่อยุตินโยบายแยกผิวในแอฟริกาใต้ (ค.ศ.1985-1993)

โดย นางสาวมรกต กอวัฒนา
ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก

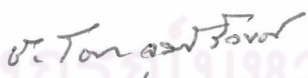
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

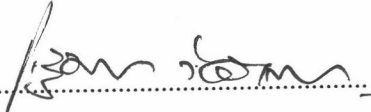

.....
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุตินวงศ์) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู) ประธานกรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก) อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์) กรรมการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร) กรรมการ

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

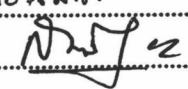
มรกด กอวัฒนา : มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กรณีศึกษามาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ เพื่อยุตินโยบายแยกผิวในแอฟริกาใต้ (ECONOMIC SANCTIONS IN INTERNATION RELATIONS : A CASE STUDY OF ECONOMIC SANCTIONS AGAINST SOUTH AFRICA'S APARTHEID) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.สมพงศ์ ชูมาก. 266 หน้า. ISBN 974-635-623-2.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยอาศัยกรณีมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ เพื่อยุตินโยบายแยกผิวในแอฟริกาใต้ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1985-1993 เป็นกรณีศึกษา

จากการศึกษาพบว่า การปรับการใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจหลายมาตรการ โดยเฉพาะมาตรการด้านการระงับการติดต่อทางการเงิน การธนาคารและการลงทุนของนานาประเทศได้สร้างความเสียหายแก่ภาคเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้อย่างมาก มาตรการดังกล่าวนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่ทรงอำนาจอันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการ และท้ายที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองคือการยุตินโยบายแยกผิวได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม พบว่ายังมีปัจจัยร่วมและปัจจัยสนับสนุนหลายประการที่สนับสนุนอย่างสำคัญและโดยตรงต่อความสำเร็จของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านการมองการณ์ไกลของผู้นำผิวขาวของแอฟริกาใต้ ปัจจัยการสิ้นสุดของสงครามเย็น ปัจจัยเกี่ยวกับกระแสการรณรงค์เรียกร้องสิทธิมนุษยชน ปัจจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการต่อต้านของเยาวชนและนักศึกษา และปัจจัยเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำเลวร้ายลงทุกขณะในแอฟริกาใต้

นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่า ความสำเร็จและประสิทธิผลของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศคู่ค้าหลักของแอฟริกาใต้ นั่นคือ สหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรป

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
 ปีการศึกษา ๒๕๓๑

ลายมือชื่อนิติกร มรกด กอวัฒนา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C630317 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEY WORD: ECONOMIC SANCTIONS / APARTHEID / SOUTH AFRICA

MORAKOT KOWATHANA : ECONOMIC SANCTIONS IN INTERNATIONAL RELATIONS : A CASE STUDY OF ECONOMIC SANCTIONS AGAINST SOUTH AFRICA'S APARTHEID. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SOMPONG CHOOMAK, Ph.D. 266 pp. ISBN 974-625-623-2.

The objective of thesis is to study various factors affecting the success of economic sanctions by using the economic sanctions against South Africa's Apartheid during 1985-1993 as a case study.

The study found that many coercive measures, especially the banning of finance, banking and investment, caused great damages to South Africa's economy. These measures were the main factors that could force South African government to terminate its apartheid. However, there are some other contributory factors which were very helpful to the success of economic sanctions. These factors are : a good vision of a white leader of South Africa; the end of cold war; the international human right campaign; the responsive actions of youths and students; the economic decline and deteriorating social conditions of South Africa. It is also found that international cooperation in these economic sanctions were very strong, especially the cooperation of South Africa's main trading partners : the United States of America and the European community

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ.....

ปีการศึกษา 2539.....

ลายมือชื่อนิสิิต..... ฆรภท กอวฒินนา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ ข้าพเจ้าขออุทิศให้กับคนผิวดำแห่งแอฟริกาใต้ ที่เป็นแรงบันดาลใจต่อการเริ่มต้นงานเขียนนี้

สำหรับความสำเร็จของการศึกษา ข้าพเจ้าขอกล่าวขอบคุณที่เพราะบุคคลหลายท่าน ก่อนอื่นข้าพเจ้าขอขอบพระคุณต่อคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน เริ่มจาก ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ คำชู และกรรมการอีกสองท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ และรองศาสตราจารย์ ประทุมพร วัชรเสถียร ผู้ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่าเข้าร่วมสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ยิ่งไปกว่านั้น ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณต่ออาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ ชูมาก เป็นอย่างยิ่งที่คอยชี้แนะทิศทางที่การศึกษาและงานเขียนนี้ควรจะเป็น ตลอดจนแนะนำแก้ไขปรับปรุงกระทั่งวิทยานิพนธ์ออกมาเป็นรูปเป็นร่างเช่นที่ปรากฏ และขอขอบพระคุณต่อเจ้าหน้าที่ห้องสมุดทุกท่าน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสหประชาชาติ (คุณคุณุชธรรม ธรรมวงศ์) เจ้าหน้าที่ห้องสมุดธนาคารโลก เจ้าหน้าที่ห้องสมุดประชาคมยุโรป และเจ้าหน้าที่สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านการค้นคว้าข้อมูลอย่างเป็นกันเองและด้วยความเต็มใจยิ่ง รวมทั้งขอขอบพระคุณต่อเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการเอกสาร คณะเศรษฐศาสตร์ ผู้ซึ่งทำให้อักษรทุกคำปรากฏลงบนกระดาษอย่างแม่นยำ และขอขอบพระคุณต่อเจ้าของผลงานทางวิชาการทั้งหลายที่ได้สร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่าเพื่อการศึกษา

นอกจากนี้ที่ไม่อาจละเลยได้ ข้าพเจ้าสมควรขอบใจ ภูษณี ไชยวรรณ ปณิต ไตรโรจน์ พัชรี วิเศษจิ่ง เสาวณิต บัณฑุเศรษฐี อติเทพ พรหมโยธิน เอมอร สุไพบุลย์พิพัฒน์ และเพื่อน ๆ ร่วมรุ่น C6 ทุกคน สำหรับมิตรภาพ กำลังใจ คำแนะนำและความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มีให้กับข้าพเจ้าอย่างมากมาย

ท้ายที่สุด เหนือสิ่งอื่นใด ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะกล่าวคำขอบพระคุณ คุณแม่กันยา ที่คอยอย่างอดทน ให้กำลังใจและความห่วงใย ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนและเขียนวิทยานิพนธ์ตลอด 4 ปีที่ผ่านมา เช่นเดียวกับคุณอาไพลินและคุณอาเพทาย ซึ่งข้าพเจ้าซาบซึ้งยิ่งในความปรารถนาดีและเป็นห่วงเป็นใย ตลอดจนความช่วยเหลือทั้งหลายที่มีให้กับข้าพเจ้าอย่างสม่ำเสมอและมากมายเกินกว่าจะประเมินค่าได้ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านทั้งสามผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของข้าพเจ้า และให้โอกาสข้าพเจ้าได้มีวันนี้

มรกต กอวัฒนา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
คำอธิบายคำย่อ	ฏ
บทที่	
บทนำ	1
ความเป็นมาของเรื่องที่จะศึกษา	1
ความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	15
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	17
ขอบเขตการศึกษา	18
วิธีการศึกษาและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	18
กรอบหรือแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา	18
สมมติฐานการศึกษา	20
การนำเสนอเรื่อง	20
บทที่ 1 แนวความคิดและประสบการณ์ของการลงโทษทางเศรษฐกิจในบริบท	
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	23
ความหมายของการลงโทษทางเศรษฐกิจ	23
ประสบการณ์ของการลงโทษทางเศรษฐกิจ	28
แนวความคิดการลงโทษทางเศรษฐกิจและแนวความคิดอื่น ๆ ที่สอดคล้อง	39
แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ	39
แนวความคิดการลงโทษทางเศรษฐกิจในฐานะเครื่องมือในการดำเนิน	
นโยบายต่างประเทศ	45
สาระและความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดการลงโทษทางเศรษฐกิจ	49

- วิธีปฏิบัติการณ์ลงโทษทางเศรษฐกิจ	53
- ประสิทธิภาพของการลงโทษทางเศรษฐกิจ	57
- ลักษณะแวดล้อมอันนำไปสู่ประสิทธิภาพของการลงโทษทางเศรษฐกิจ .	57
- ปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการณ์ลงโทษทางเศรษฐกิจ	60
- ปัจจัยที่จำกัดประสิทธิภาพของการลงโทษทางเศรษฐกิจ	61
- เป้าหมายของการลงโทษทางเศรษฐกิจ	64
- เหตุผลอื่น ๆ ทางการณ์เลือกใช้การณ์ลงโทษทางเศรษฐกิจ	66

บทที่ 2	ความสำคัญและบทบาทของแอฟริกาใต้ในบริบทของความสัมพันธ์	
	ระหว่างประเทศ	72
	ความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์	73
	1. ทรัพยากรแร่ธาตุ	73
	2. ยุทธศาสตร์ทางทะเล	88
	3. ศักยภาพทางทหารและอาวุธนิวเคลียร์	96
	ความสำคัญเชิงจิตวิทยาการเมือง : แอฟริกาใต้กับการแข่งขันระหว่าง	
	ค่ายตะวันออกและตะวันตก	113
	ความสำคัญในเชิงคุณค่าทางศีลธรรม	119
	ความสำคัญเชิงเศรษฐกิจ	122
	1. ความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้	122
	2. ภาพรวมเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้ก่อน ค.ศ.1985 (ก่อนแอฟริกาใต้	
	ถูกมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจ)	124
	3. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจของแอฟริกาใต้โดดเด่นก้าวหน้า	127
	1. แรงงานในฐานะพลังการผลิตที่สำคัญ	128
	2. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ	133
	3. สถาบันการเงินการธนาคาร	136
	4. การค้าการลงทุน	137
	สรุปบทที่ 2	143

บทที่ 3 มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของนานาชาติ และผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจของประเทศแอฟริกาใต้	144
ส่วนที่ 1	
การโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ	145
1. ฝ่ายคัดค้านการลงโทษทางเศรษฐกิจ	156
2. ฝ่ายสนับสนุนการลงโทษทางเศรษฐกิจ	149
ข้อมติและรายละเอียดของมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของสหประชาชาติ.....	153
มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของนานาชาติ	159
- การลงโทษ โดยกลุ่มประเทศ.....	160
- การลงโทษ โดยรัฐเดี่ยว	164
ส่วนที่ 2	
ผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของแอฟริกาใต้อันเนื่องมาจากมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจของนานาชาติ	170
1. ผลกระทบต่อภาคธุรกิจและบริษัทข้ามชาติ	179
2. ผลกระทบทางด้านการเงินการธนาคาร	181
3. ผลกระทบต่อกิจการทหารของแอฟริกาใต้	184
4. ผลกระทบต่อการเมืองของแอฟริกาใต้	186
ความพยายามของแอฟริกาใต้ในการลดทอนความเสียหายจากมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ	190
1. การปรับนโยบายเศรษฐกิจ	190
2. การตอบโต้ทางการเมือง	192
สรุปบทที่ 3	195

บทที่ 4 ปัจจัยสนับสนุนประสิทธิผลมาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ	197
1. ปัจจัยร่วม : ผู้นำผิวขาวคนล่าสุด	198
2. ปัจจัยสนับสนุน	205
2.1 ปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยสภาพแวดล้อม	206
- ปัจจัยแห่งช่วงเวลา	206
- ปัจจัยเกี่ยวกับกระแสการต่อต้านจากนานาประเทศที่นอกเหนือ ไปจากมาตรการแซงก์ชันทางเศรษฐกิจ	208
2.2 ปัจจัยภายในแอฟริกาใต้	217
- ภาวะเศรษฐกิจและสังคมภายในแอฟริกาใต้ที่ตกต่ำลงทุกขณะ	217
2.3 ปัจจัยจากการต่อต้านของขบวนการเรียกร้องเสรีภาพกลุ่มต่าง ๆ	218
 บทที่ 5 บทสรุปการวิจัย	 226
 รายการอ้างอิง	 234
ภาคผนวก	241
ประวัติผู้เขียน	266

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1.1 กรณีประสบการณ์มาตรการการลงโทษทางเศรษฐกิจ	68
2.1 แสดงสถิติผลผลิตทองคำโลก	74
2.2 แสดงการนำเข้าแร่ธาตุจากแอฟริกาใต้	81
2.3 แสดงปริมาณแร่ธาตุยุทธศาสตร์ของแอฟริกาใต้กับการนำเข้าของสหรัฐอเมริกา ...	85
2.4 แสดงงบประมาณป้องกันประเทศ ปีค.ศ.1986-1994	99
2.5 แสดงปริมาณการโยกย้ายแรงงานจากโชมแลนด์สู่แอฟริกาใต้ ปีค.ศ.1977-1982.	131
2.6 แสดงการจ้างงานแรงงานแอฟริกาผิวดำในภาคต่าง ๆ ของเศรษฐกิจ (30 มิถุนายน ค.ศ.1981)	131
2.7 แสดงปริมาณแรงงานถูกกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้านสู่แอฟริกาใต้ (30 มิถุนายน ค.ศ.1981)	132
2.8 แสดงมูลค่าการนำเข้าและส่งออกของแอฟริกาใต้กับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ	139
2.9 แสดงการนำเข้าของประเทศแอฟริกาตอนใต้และแรงงานในแอฟริกาใต้ (ค.ศ.1986)	141
3.1 สถิติแสดงสถานะเศรษฐกิจของแอฟริกาใต้	174

สารบัญญภาพ

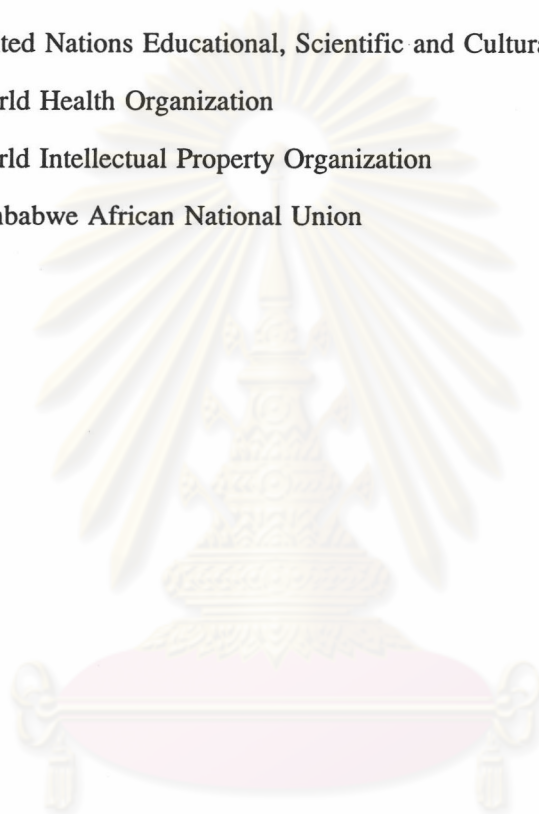
	หน้า
แผนภาพที่	
1.1 แผนที่แอฟริกาใต้และนิคมโฮมแลนด์	22
2.1 แสดงปริมาณความหนาแน่นในเส้นทางทางทะเลรอบ ๆ แหลมกู๊ดโฮ๊ป	92
2.2 แสดงการอพยพแรงงานเข้าสู่แอฟริกาใต้ ปีค.ศ.1982	132
2.3 แสดงเส้นทางคมนาคมทางบกในภูมิภาคแอฟริกาตอนใต้	134
2.4 แสดงเครือข่ายการโทรคมนาคมโดยปัจจุบันมีศูนย์กลางที่แอฟริกาใต้	136
2.5 แสดงจำนวนการนำเข้าและส่งออกระหว่างประเทศแอฟริกาตอนใต้กับ แอฟริกาใต้ (ค.ศ.1982)	140
2.6 แสดงการพึ่งพิงของประเทศแอฟริกาตอนใต้	142

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**คำอธิบายคำย่อ
(ภาษาอังกฤษ)**

ANC	Africa National Congress
ARMSCOR	South African Armaments Manufacturing Corporation
AZAPO	Azanian People's Organization
BLS	Botswana Lesotho Swaziland
BPC	Black People's Convention
CUSA	Council of Unions of South Africa
CYL	Congress Youth League
EC	European Community
FAO	Food and Agriculture Organization
FCWU	Food and Cannery Workers Union
FLS	Front-Line States
FOSATU	Federation of South African Trade Unions
GDP	Gross Domestic Products
GWU	General Worker Union
IAEA	International Atomic Energy Agency
ILO	International Labour Organization
MAWUSA	Motor and Component Worker Union of South Africa
MPLA	Movimento Popular de Libertacao de Angola
NAM	Non-Aligned Movement
NIOC	National Iranian Oil Company
NP	National Party
NPT	Nuclear Non-Proliferation Treaty
OAU	Organization of African Unity
PAC	Pan-African Congress
SACP	South African Community Party
SADCC	Southern African Development Coordination Conference
SASO	South African Students' Organization

SATS	South African Transport Service
SCA	Soweto Civil Associate
SWAPO	South West African People's Organization
TUCSA	Trade Union Council of South Africa
UDF	United Democratic Front
UN	United Nations
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WHO	World Health Organization
WIPO	World Intellectual Property Organization
ZANU	Zimbabwe African National Union

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย